
ТРАКТУВАННЯ ТЕРМІНУ «ЄВРОАТЛАНТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ»

ІНТЕГРАЦІЯ ЄВРОАТЛАНТИЧНА (англ. Euro-Atlantic integration) – означає процес об'єднання країн Європи і Північної Америки на основі договірних зобов'язань, інституціоналізації взаємовідносин у сфері безпеки, політики, економіки, культури шляхом усунення штучних перепон для ефективного функціонування суб'єктів інтеграції. Вона зобов'язує членів-учасників дотримуватися спільних дій, цінностей, демократії, індивідуальної свободи, верховенства права і мирного розв'язання суперечок, підтримує цінності в євроатлантичному регіоні, сприяє координації дій та регулює взаємовідносини країн Європи і Північної Америки. Наявність політичних рішень щодо створення умов для інтеграції передбачає відповідний рівень політичної та економічної бази учасників І.є.

І.є. має такі ознаки: взаємопроникнення і переплетіння національних безпекових процесів для кожного учасника інтеграції; широкий розвиток міжнародної спеціалізації і кооперації в оборонній і військовій галузях, науці, техніці на основі найбільш прогресивних форм технологій; солідарні обов'язки і спільна відповідальність за конкретні військові дії та миротворчі заходи; глибокі структурні зрушення в економічних системах країн-учасниць; необхідність цілеспрямованого регулювання інтеграційного процесу, розроблення скоординованої оборонної стратегії та політики; регіональність територіальних масштабів, розвинена інфраструктура.

Наведені особливості та ознаки характеризують процес інтеграції як необхідну умову об'єднання і функціонування, з урахуванням масштабності і глибини інтеграційних процесів, які стосуються майже всіх сфер суспільного життя кожної країни-учасниці І.є. та відбуваються на значному геополітичному просторі. В основі історичних розбіжностей поглядів окремих науковців у розумінні термінології І.є. міститься не лише нетотожність дослідницького підходу та

сфери розгляду явища інтеграції як такого, але й, перш за все, теоретичні розбіжності, неоднорідність філософського підходу до концепцій інтеграції, що інколи призводить до взаємовиключення.

Як термін І.є. використовується у період з 1945 по 1949 рр., коли формувались інтеграційні погляди багатьох країн Європи та Північної Америки. Юридичне оформлення і наповнення терміну І.є. відбулося 4 квітня 1949 року, коли було підписано Північноатлантичний Договір про утворення Організації Північноатлантичного договору – НАТО (від англійського NATO – North Atlantic Treaty Organization), який став логічним завершенням І.є. Згідно з Договором, фундаментальною роллю НАТО є збереження свободи та безпеки країн-членів шляхом використання політичних та військових засобів.

І.є., що привела до утворення Північноатлантичного Договору (НАТО), сприяє забезпеченню інституційної структури, яка дає змогу досягти обраної мети і в якій усі держави-члени повною мірою зберігають суверенітет та незалежність. Основними інститутами політики та прийняття рішень завдяки І.є. є Північноатлантична Рада, Комітет оборонного планування і Група ядерного планування. Найвищим політичним органом є Північноатлантична Рада. Головує на засіданнях Ради Генеральний секретар НАТО. В результаті І.є. була відпрацьована єдина політика партнерства і співпраці, утворені цивільні та військові структури, розроблена стратегія і тактика миротворчих операцій та операцій з підтримання миру і співпраці з іншими міжнародними організаціями.

НАТО відіграє важливу роль, яка дедалі зростає, у сфері подолання кризових ситуацій та миротворчої діяльності. Засновниками названого Альянсу стали: Королівство Бельгія, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Королівство Данії, Республіка Ісландія, Італійська Республіка, Канада, Велике Герцогство Люксембург, Королівство Нідерланди, Королівство Норвегія, Португальська Республіка, Сполучені Штати Америки та Французька Рес-

публіка. І.е. розширялась поетапно, до Договору приєдна-
лися: 1952 р. – Грецька Республіка і Турецька Республіка;
1955 р. – Федеративна Республіка Німеччини; 1982 р. – Ко-
ролівство Іспанія; 1990 р. – внаслідок об'єднання Німеччи-
ни територія колишньої Німецької Демократичної Респу-
бліки; 1999 р. – Республіка Польща, Угорська Республіка та
Чеська Республіка; 2004 р. – Республіка Болгарія, Естонська
Республіка, Латвійська Республіка, Литовська Республіка,
Румунія, Словацька Республіка та Республіка Словенія;
2009 р. – Республіка Албанія, Республіка Хорватія.

Правовою основою І.е. є Північноатлантичний До-
говір від 4 квітня 1949 року, який складається з 14 статей.
Він чітко окреслює мету, завдання та принципи співпраці
країн-учасниць. Сторони-підписанти цього договору під-
твердили свою відданість принципам і цілям Статуту ООН
та прагнення жити в мирі з усіма народами і урядами, рі-
шучість захистити спільну спадщину своїх народів і їхню
цивілізацію, засновану на принципах демократії, свободи
особистості і верховенства права, сприяти стабільності і до-
бробуту в Північноатлантичному регіоні, об'єднати зусил-
ля для здійснення колективної оборони та підтримання
миру і безпеки.

Економічною основою І.е. є єдиний внутрішній ринок,
який діє на основі свобод руху товарів; осіб; послуг і капі-
талів; функціонування Зони вільної торгівлі, Митного со-
юзу, Спільного ринку, Економічного та валютного союзу.
Завдяки функціонуванню названих економічних інститутів
забезпечується: гармонійний розвиток на території всього
співтовариства; сталий і рівномірний розвиток держав-чле-
нів; зміцнення стабільності; забезпечення зростання рівня
життя; зміцнення міждержавних стосунків.

І.е. передбачає діалог і співпрацю з країнами-нечленами
НАТО і зобов'язує країни-учасниці брати на себе частину
ризиків і відповідальності за колективну безпеку, а також
утримуватися від приєднання до будь-яких інших міжна-
родних зобов'язань, які можуть суперечити спільним прин-
ципам країн-учасниць інтеграції.

Головні завдання І.є. визначені у Стратегічній концепції Альянсу, яка залишається основою реалізації спільної політики загалом. Концепція містить такі політичні елементи, як: широкий підхід до поняття безпеки, який охоплює політичні, економічні, соціальні та екологічні чинники, а також оборонний вимір Альянсу; міцні трансатлантичні відносини; підтримання військової спроможності Альянсу, необхідної для забезпечення ефективних військових операцій; розвиток оборонних можливостей європейських країн – членів Альянсу; збереження адекватних структур і процедур запобігання конфліктам і врегулювання кризових ситуацій; розширення Альянсу і політика відкритих дверей для вступу нових членів; продовження роботи щодо укладання далекосяжних угод з контролю за озброєнням, роззброєнням та боротьби з розповсюдженням зброї масового знищення.

І.є. протягом існування НАТО зазнала низки реформ і реорганізацій, які мали забезпечити її здатність вийти за рамки обмеження «холодної війни» з метою поставити безпеку країн-членів Альянсу на більш позитивну і стабільну основу завдяки фундаментальній трансформації, змінам такого масштабу та інтенсивності, які раніше мало хто міг передбачити.

Літ.: Державне управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції: навч. посіб. / В.В.Говоруха, В.Г.Гульба, А.Є.Тамм, А.В.Меляков та ін.; за заг. ред. акад. НАН України, д.т.н. В.П.Горбуліна. – К.: ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ»», 2006. – 200с.; Основи європейської та євроатлантичної інтеграції України: навч. посіб. / В.В.Говоруха, В.Г.Гульба, Ю.П.Сумін та ін.; за заг. ред. акад. НАН України, д.т.н. В.П.Горбуліна. – К.: ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ»», 2006. – 416с.; Політологічний енциклопедичний словник. – К.: Генеза, 1997. – 430с.; Міжнародна інтеграція: навч. посіб. / [І.В.Артёмов, В.Д.Бакуменко, О.М.Ващук та ін.]. – Ужгород: Ліра, 2009. – 472 с. – (Серія «Євроінтеграція: український вимір»; вип.14); Механізми регулювання інтеграційних процесів в Україні: навч. посіб. / [І.В.Артёмов, В.Д.Бакуменко, В.Д.Бондаренко та ін.]. – Ужгород: Ліра,

2009. – 656 с. – (Серія «Євроінтеграція: український вимір»; вип.15); Нормативно-правове забезпечення стратегічного курсу України на європейську та євроатлантичну інтеграцію: навч. посіб.-хрестоматія: У 2 частинах / Уклад. і коментар: І.В.Артёмов, Д.В.Вітер, Л.І.Загайнова, О.М.Казакевич, З.І.Логвін, О.М.Руденко. – Ужгород: Ліра, 2007. – Ч.ІІ. – 346 с. Серія «Євроінтеграція: український вимір»; вип.5); Інститути ЄС і НАТО. Глосарій основних термінів та понять: навч. посіб. / Уклад.: І.В.Артёмов, Д.В.Вітер, Л.І.Загайнова, О.М.Казакевич, О.М.Руденко. – Ужгород: Ліра. 2007. – 220с. (Серія «Євроінтеграція: український вимір»; вип.4).; Нормативно-правове забезпечення реалізації Україною стратегічного курсу на євроатлантичну інтеграцію: наук.-інформ. збірн. – Вип.26, ч.1. / за заг. ред. акад. НАН України, д.т.н. В.П.Горбуліна. – К.: ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ»», 2006. – 328с.; Федонюк С.В., Лажнік В.І., Моренчук А.А., Романюк Н.І. НАТО: історія, структура, діяльність, перспективи: Навч. посіб. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. націон. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – 258с.

© **Артёмов І.В.**

(Енциклопедичний словник з державного управління/ уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред.. Ю. В. Ковбасюка, В.П. Трощинського, Ю.П. Сурміна. – К.: НАДУ, 2010. – 820 с. -- С. 201- 202.)